

NATO

Een antwoord op veelgestelde vragen

60 JAAR IS GENOEG

Een uitgave van Vredesactie in het kader van de campagne NATO GAME OVER.

Inhoud

1. De NAVO, wat is het?	2
1949 - 2009: Hoe is de NAVO geëvolueerd?	3
Waar is de NAVO actief?	4
Wat doet de NAVO met haar kernwapens?	4
2. Hoe is de NAVO georganiseerd?	6
Wat is de structuur en wie neemt er de beslissingen?	6
Heeft de NAVO een eigen leger?	7
3. Na 60 jaar NAVO nog meer NAVO?	8
De VS en Europa, lopen de belangen uiteen?	8
Wat willen de V.S. met de NAVO?	10
4. Als je de NAVO afschaft, wat dan?	12
De NAVO zorgt toch voor vrede in Europa?	12
Hebben we een instantie nodig om militair op te treden in conflicten elders of bij humanitaire crisissen?	13
Conflictpreventie is mooi, maar wat als de situatie al uit de hand gelopen is.	15
5. Kan een sterk EU defensiebeleid een tegengewicht vormen voor de NAVO?	16
6. De NAVO, wat heeft België ermee te maken?	18
Hoe zit het met de NAVO-kernwapens in België?	18
Aan welke NAVO-interventies neemt België deel?	19
Wat zijn de bilaterale militaire akkoorden?	20
7. Wat is NATO GAME OVER?	22

1. De NAVO, wat is het?

NAVO staat voor Noord-Atlantische Verdragsorganisatie. Officieel werd zij opgericht in 1949, na de tweede wereldoorlog. Tien West-Europese landen verenigden zich samen met Canada en de VS, los van de Verenigde Naties, in één militaire alliantie en maakten afspraken om gezamenlijk het grondgebied van de lidstaten te verdedigen – bewapend met kernwapens.

Vandaag is de NAVO uitgebreid tot op het vroegere grondgebied van de Sovjetunie. Ze lonkt nu begerig naar Oekraïne en Georgië als toekomstige nieuwe leden, in een poging om de oude vijand Rusland militair volledig de pas af te snijden. In de eenentwintigste eeuw heeft de NAVO besloten dat ze niet enkel mag optreden op het eigen grondgebied. De NAVO beschouwt militair tussenkomen, waar ook ter wereld, als één van haar kerntaken. In de oorlog in Afghanistan toont ze wat dit betekent: vrede en democratie brengen door de loop van een geweer en het bommenluik van een vliegtuig.

De NAVO zoekt zijn partners ook aan de andere kant van de wereldbol: Japan, Australië, Zuid-Korea, Nieuw-Zeeland. De VS zien in de NAVO een oplossing voor wat de Verenigde Naties hen niet kunnen bieden: een militaire alliantie die mondi-

aal orde op zaken stelt zonder daarbij rekening te moeten houden met staten die fundamenteel andere belangen koesteren.

Een militaire alliantie die wereldwijd optreedt, die kernwapens bezit en bereid is ze als eerste te gebruiken, is een gevaar voor de wereldvrede.

1949 - 2009: Hoe is de NAVO geëvolueerd?

In 1949 ondertekenen 12 landen – België, Canada, Denemarken, Frankrijk, IJsland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Portugal, het Verenigd Koninkrijk en de VS – het Noord Atlantisch Verdrag. Daarmee verenigen ze zich in één militaire alliantie, met als officiële doelstelling: de collectieve verdediging van het grondgebied – tegen een militaire invasie door de Sovjetunie. Centraal in het verdrag staat artikel 5: een gewapende aanval op één van de leden zal beschouwd worden als een aanval op allen en de lidstaten zullen gezamenlijk reageren.

Wanneer West-Duitsland in 1955 lid wordt van de NAVO, vormen de Sovjetunie en de communistische staten van Oost- en Centraal-Europa op hun beurt het Warschaupact. De daaropvol-

gende decennia staan de twee militaire allianties met getrokken messen tegenover elkaar. In verschillende Europese landen worden kernwapens geïnstalleerd.

Door het ineenstorten van de Sovjetunie en de ontbinding van het Warschaupact in 1991, verliest de NAVO haar bestaansredenen. Toch ontbindt ze zich niet, ze gaat op zoek naar een nieuwe legitimiteit. Om te beginnen breidt het bondgenootschap zich uit naar het oosten. In 1999 treden Polen, Tsjechië en Hongarije toe. In 2004 doen ook de Baltische republieken, Slovenië, Slowakije, Roemenië en Bulgarije dat. De NAVO telt ondertussen 26 leden. In het voorjaar van 2008 werd de deur opengezet voor de toetreding van Albanië en Kroatië. Verder zijn er onderhandelingen bezig over het lidmaatschap van Macedonië, Georgië en Oekraïne en wordt een opening gemaakt naar Bosnië, Herzegovina en Montenegro.

Tegelijk gaat de NAVO op zoek naar nieuwe doelstellingen. Ze evolueert van een defensief militair bondgenootschap naar een offensieve militaire alliantie die militair ingrijpt waar haar belangen worden geschonden. Voortaan zal de NAVO niet enkel optreden op haar eigen grondgebied, maar kan ze militair ingrijpen waar ook ter wereld. De NAVO legitimeert deze nieuwe

doelstellingen in een hernieuwd Strategisch Concept, goedgekeurd in 1999. Dit document bevat de grote richtlijnen van de militaire strategie van de NAVO, o.a. haar nucleaire politiek. Het is een beleidsdocument waarin de NAVO definieert welke veiligheidsrisico's ze ziet en hoe zij daar een antwoord op biedt.

Om dit soort militaire interventies mogelijk te maken werd in 2002 de Nato Response Force opgericht. Dit is een snelle interventiemacht van 21.000 soldaten die binnen een week tot een maand inzetbaar moet zijn en dertig dagen lang zware gevechten moet kunnen doorstaan. Om de 6 maanden worden andere troepen van de verschillende lidstaten paraat gehouden voor deze eenheid.

Op 4 april 2009 viert de NAVO haar 60ste verjaardag en begint ze aan de herziening van haar Strategisch Concept. Deze herziening moet op de volgende top in 2010 haar beslag krijgen in een nieuw Strategisch Concept. Dit betekent dat de komende jaren beslissend zijn voor de NAVO-politiek van het komende decennium.

Waar is de NAVO actief?

- ✘ **1995:** De NAVO intervenueert in de oorlog in Joegoslavië en bombardeert Bosnisch-Servische troepen. Nadat het Dayton akkoord ondertekend is, ontplooit de NAVO troepen in Bosnië-Herzegovina.
- ✘ **1999:** De NAVO bombardeert Servische doelwitten nadat Servië weigerde om het Rambouillet-akkoord dat een terugtrekking van Servische troepen uit Kosovo en de toegang van internationale troepen tot heel Servië inhield, te aanvaarden. Na 3 maanden van bombardementen trekt het Servische leger zich terug uit Kosovo. De NAVO ontplooit daarna troepen in Kosovo (KFOR) en Macedonië. Nog steeds zijn ca. 15.000 NAVO-soldaten actief in Kosovo. De missie in Macedonië werd in 2003 overgedragen aan de EU.

- ✘ **2001:** Na de aanslagen van 11 september treedt, voor de eerste keer in de geschiedenis van de NAVO, artikel 5 van het Noord-Atlantisch Verdrag in werking: de aanslagen worden beschouwd als een aanval op de alliantie als geheel. De NAVO ontplooit vliegtuigen voor luchtruimbewaking. Vervolgens wordt Operation Active Endeavour gelanceerd, grootscheepse bewakingsoperaties, voornamelijk in het Middellandse Zee-gebied.

- ✘ **2003:** De NAVO ondersteunt Polen, dat deel uitmaakt van de coalition of the willing in de oorlog in Irak. De NAVO biedt steun op het vlak van logistiek, communicatie en transport. Daarnaast stelt de NAVO vliegtuigen ter beschikking voor bewaking van het luchtruim in Turkije, voor het geval dat land meegesleept wordt in de oorlog in Irak. Na de val van Saddam Hoessein en de installatie van een overgangsbewind door de VS, biedt de NAVO training en logistieke en technische ondersteuning aan het Irakese leger.

- ✘ **2003:** De NAVO neemt het commando van ISAF (International Security Assistance Force) in Afghanistan van de VS over. Aanvankelijk wezen de VS de hulp van de NAVO af en deden een beroep op individueel door hen uitgekozen landen. Toen de oorlog in Irak de verkeerde richting uitging, riepen de VS toch de hulp van de NAVO in. Op dit moment vechten in 'Operation Enduring Freedom' ca. 50.000 militairen van de 26 lidstaten en van 12 niet-leden onder NAVO-vlag, naast ca. 20.000 Amerikaanse soldaten.

Wat doet de NAVO met haar kernwapens?

De NAVO is een militaire alliantie bewapend met kernwapens. Haar kernwapenstrategie is gevaarlijk en illegaal.

Het nucleaire beleid van de NAVO wordt uiteengezet in haar Strategisch concept. Hierin staat dat: "... de gemeenschappelijke verplichting oorlog te

voorkomen, blijven vereisen dat de Europese bondgenoten die betrokken zijn bij de collectieve defensieplannen voor nucleaire taken, op grote schaal deelnemen aan het stationeren van nucleaire strijdkrachten op hun grondgebied...” (par.63)

Vijf Europese landen - België, Duitsland, Italië, Nederland en Turkije - herbergen 150 à 240 Amerikaanse kernwapens op basis van de “nuclear sharing” akkoorden van de NAVO. Meer dan 40 jaar geleden maakten deze landen afspraken met de VS over “nucleaire samenwerking”.

Voor het gebruiken van de kernwapens heeft de NAVO sinds 2000, onder invloed van de VS, een nieuwe strategie goedgekeurd. Die laat toe dat kernwapens worden ingezet tegen staten die zelf geen kernwapens hebben.

Oorspronkelijk werden de kernwapens gebruikt als afschrikking voor andere kernwapenstaten. Wie geen kernwapens bezat, werd ook niet door kernwapens bedreigd. Vandaag kunnen landen waarvan een vermoeden bestaat dat ze beschikken over massavernietigingswapens zoals biologische of chemische wapens, bedreigd worden met kernwapens. Aangezien veel meer landen kunnen beschikken over chemische of bi-

ologische wapens dan over kernwapens, zijn nu veel meer landen een potentieel doelwit van de NAVO-kernwapens. Het als eerste inzetten van kernwapens bij het vermoeden van massavernietigingswapens bij de tegenstander, behoort tot de mogelijkheden.

Het NAVO-beleid om als eerste kernwapens te gebruiken, zorgt voor een extra gevaarlijke dimensie in combinatie met het Amerikaanse veiligheidsbeleid dat voor preventieve oorlog pleit.

Het NAVO nuclear sharing-principe is illegaal omdat het in strijd is met het Internationaal humanitair recht en met het Non-proliferatieverdrag.

Uit de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof van Den Haag uit 1996 over de legaliteit van kernwapens kunnen we concluderen dat alle bestaande kernwapens illegaal zijn. Het non-proliferatieverdrag, het verdrag dat de verspreiding van nucleaire wapens moet tegengaan, verplicht alle ondertekenaars om te streven naar een kernwapenvrije wereld. De herbevestiging van de politieke en militaire waarde van de NAVO-kernwapens is een schending van deze verplichting.

Kernwapens in Europese NAVO-landen:

Locatie		vermoedelijk aantal kernwapens
België	Kleine Brogel	10 - 20
Duitsland	Büchel	10 - 20
Italië	Aviano	50
	Ghedi Torre	20 - 40
Nederland	Volkel	10 - 20
Turkije	Incirlik	50 - 90
Totaal		150 - 240

De Amerikaanse kernwapens gestockeerd op Ramstein (Duitsland) en Lakenheath (GB) zijn teruggetrokken.

bron: Hans Kristensen, Federation of American Scientists, juni 2008

2. Hoe is de NAVO georganiseerd?

Wat is de structuur en wie neemt er de beslissingen?

Vandaag zijn zesentwintig landen verenigd in de militaire alliantie NAVO.

De organisatiestructuur van de NAVO valt uiteen in 2 pijlers: een politieke, met hoofdkwartier in Brussel, en een militaire met hoofdkwartier in Mons.

De secretaris-generaal is de hoogste burgerfunctie van de organisatie, traditioneel vervuld door een Europeaan. Op dit moment is het een Nederlander: Jaap de Hoop Scheffer. Hij is ook de voorzitter van de Noord-Atlantische Raad (NAR). De NAR kan in verschillende hoedanigheden bij elkaar komen. Elke woensdag vergaderen in de NAR de permanente vertegenwoordigers (NAVO-ambassadeurs). Daar worden discussies voorbereid, standpunten afgetast, beslissingen onderhandeld. Wat te moeilijk ligt, wordt naar een hoger niveau doorgeschoven. Beslissingen van groot politiek belang en planning op langere termijn worden behandeld op niveau van staatshoofden en regeringsleiders. Nu de NAVO opnieuw in een hervormingsfase zit en beslist moet worden over de toekomst van de alliantie, komen die regelmatig samen, in de praktijk

betekent dit jaarlijks. Tussen de grote tops door, zitten ook de ministers van Defensie en Buitenlandse Zaken samen. Daar wordt bijvoorbeeld beslist over wie welke troepen stuurt.

De Noord-Atlantische Raad wordt bijgestaan door het Military Committee waarin alle lidstaten die over een leger beschikken, zijn vertegenwoordigd. De hoogste militaire commandant van de NAVO is de Supreme Allied Commander Europe (SACEUR), tot dusverre altijd een Amerikaan. Hij heeft deze titel om historische redenen, maar is ook commandant van NAVO-troepen buiten Europa.

Parlementsleden van de lidstaten komen bij elkaar in de NATO Parliamentary Assembly, maar die heeft geen enkele formele relatie met de NAVO en dus ook geen inspraak.

Het Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE) is het militaire commandocentrum. Het is eveneens in België gevestigd, namelijk in Mons in de provincie Henegouwen. Het is een uitvoerende structuur waarmee operaties geleid kunnen worden en waarmee de verdediging van het territorium in principe georganiseerd wordt.

Lidmaatschap van de NAVO is beperkt tot de Noord-Atlantische zone (al wordt de grens voortdurend verlegd). Maar naast formeel lidmaatschap zijn er nog een reeks structuren en kaders waarbinnen landen met de NAVO kunnen samenwerken. 'Partnership for Peace' bijvoorbeeld, is een structuur die individuele landen toelaat op heel uiteenlopende niveaus relaties met de NAVO aan te knopen. Dat kan gaan van vertrouwensschepende maatregelen en gesprekken op regelmatige basis, tot gemeenschappelijke militaire oefeningen. Voor veel landen was het Partnership for Peace programma een opstapje naar volwaardig lidmaatschap. Maar ook buiten die structuren om kunnen landen meestappen in een NAVO-operatie: Japan, Australië en Nieuw-Zeeland zitten in Afghanistan onder NAVO-commando, zonder dat ze deel uitmaken van één van de structuren of programma's. Met Israël werd, in het kader van de Mediterranean Dialogue, een Individual Cooperation Programme aangegaan. Op basis daarvan zitten Israëlische soldaten in militaire trainingen in NAVO-verband. Er worden met andere woorden gemeenschappelijke kaders en structuren gecreëerd waar en wanneer dat nodig wordt geacht.

Heeft de NAVO een eigen leger?

De NAVO als internationale organisatie heeft geen eigen leger. Het zijn de lidstaten die hun legers toewijzen aan de NAVO en ze onder een NAVO-bevelhebber plaatsen. De NAVO zelf bestaat uit een reeks hoofdkwartieren en een beperkte hoeveelheid militaire infrastructuur die gemeenschappelijk gefinancierd wordt.

De nationale legeronderdelen worden ofwel ad hoc bij een operatie toegewezen, of op voorhand aangeduid los van concrete militaire inzet.

Lidstaten beslissen bijvoorbeeld zelf of ze troepen leveren voor de interventie in Afghanistan.

Uiteraard is er vanuit de NAVO grote druk om militairen te sturen, maar in theorie is dit een politieke beslissing van elke lidstaat.

Dat is anders bij de NATO Response Force (NRF), waarbij landen onderdelen van hun leger ter beschikking stellen, onafhankelijk van een concrete militaire operatie. De NRF, in 2002 op Amerikaans initiatief opgericht, is een snelle interventiemacht van 21.000 soldaten met de nodige militaire en logistieke capaciteiten, die binnen een week tot een maand inzetbaar moet zijn en dertig dagen lang zware gevechten moet kunnen doorstaan. Sinds eind 2006 is de NRF volledig operationeel. Om de 6 maanden worden andere troepen als NRF paraat gehouden. Er wordt extra geïnvesteerd in de nodige capaciteiten voor transport, communicatie, intelligence, enz.

3. Na 60 jaar NAVO nog meer NAVO?

Met het einde van de Koude Oorlog verdween het vijandbeeld tussen de twee Europa's. De NAVO bleef niettemin overeind, breidde zelfs uit met ex-vijanden en trok ten oorlog in de Balkan. Na 'Nine Eleven' werd duidelijk dat de VS de NAVO voortaan 'out of area' willen inzetten. Het bondgenootschap evolueert daarom van een reactiegerichte naar een preventieve structuur en heeft vanaf 2002 een hoogtechnologische, snel inzetbare strijdmacht gevormd. De Amerikanen weten waar ze met de NAVO naartoe willen. De Europeanen zijn weinig enthousiast maar hebben zelf geen alternatief.

De VS en Europa, lopen de belangen uiteen?

De NAVO belichaamt de trans-Atlantische band die de veiligheid van Europa en de veiligheid van Noord-Amerika met elkaar verbindt, zegt de NAVO in haar Strategisch Concept. Dit klinkt mooi als de visies op die veiligheid ook gelijk lopen. Maar dat blijkt in de praktijk wel eens anders.

Tijdens de Koude Oorlog vond de NAVO een consensus rond haar beleid omdat het enkel over de

situatie in Europa ging. Met de rest van de wereld had de NAVO niets te maken.

Vandaag schuiven de VS een mondiale agenda naar voren als taak van de NAVO. En hierover lopen de meningen uiteen. De NAVO vindt een consensus over de Europese agenda, de Balkan, ... Maar over de omgang met Rusland, de verdere uitbreiding naar Oekraïne en Georgië, het missiele defense project, ... lopen de meningen uiteen. De NAVO heeft zich laten meesleuren in de bezetting van Afghanistan, zonder dat de Europese leden veel inspraak hadden over de te volgen koers. Over de rol voor de NAVO in het Midden-Oosten (Irak, het Israëliësch-Palestijns conflict, Iran, Libanon) is er geen consensus.

Rond Afrika, eveneens een regio die de VS op de NAVO-agenda willen zetten, is er eerder sprake van competitie tussen de VS en de Europese landen dan van een gezamenlijke politiek.

De VS willen de NAVO gebruiken als middel om de Europese landen in hun globale politiek mee te trekken. De Europese landen proberen een beetje de boot af te houden, maar door gebrek aan een eigen gemeenschappelijke visie zijn ze een gemakkelijke prooi voor een Amerikaanse verdeel-en-heerspolitiek.

De rakettenverdediging

De VS dromen al sinds de jaren tachtig van Star Wars, een ruimteschild dat hen moet beschermen tegen kernraketten. Twintig jaar geleden was dit technologisch geen haalbare kaart, maar president Bush keurde de installatie goed van een nationaal systeem voor rakettenverdediging. Hij zegde hiervoor het ABM-verdrag op (Anti Ballistic Missile), een verdrag afgesloten tussen de VS en Rusland dat systemen voor rakettenverdediging verbodt. Of het werkt is nog altijd zeer twijfelachtig, maar de lanceerinrichtingen voor antiraketten staan er.

Europa is altijd minder enthousiast geweest voor dit systeem. De VS kregen het binnen de NAVO niet verkocht.

De regering Bush haalde de oude verdeel-en-heerspolitiek boven: de VS onderhandelen afzonderlijk met Polen en Tsjechië over de plaatsing van installaties voor hun rakettenverdediging. Resultaat: in Tsjechië komt een radarinstallatie, in Polen komen afweerraketten. De Europese landen staan voor voldongen feiten: doordat de VS hun plannen unilateraal doordrijven, is een NAVO-discussie over de noodzaak van rakettenverdediging achterhaald, het systeem komt er immers toch. De discussie gaat nu enkel maar over het verband waarin het geplaatst wordt: NAVO of een Oost-Europese coalition of the willing.

Rusland reageert verbolgen. De missile defense-plannen zijn bij aanvang misschien geen bedreiging voor Rusland, maar Rusland houdt rekening met de toekomstige evolutie. Een goed werkend rakettenverdediging geeft een land de mogelijkheid om zelf een nucleaire aanval te lanceren, zonder dat de andere partij even vernietigend kan terugslaan. Het hele op afschrikking gebaseerde strategische evenwicht zou daarmee verstoord worden. Rusland dreigt ermee het INF-verdrag op te zeggen dat middellange afstands-raketten verbiedt, Medvedev zwaait met plannen om zo'n

raketten in de enclave Kaliningrad te stationeren, met Noord- en Oost-Europa binnen hun bereik. De gevolgen van deze kwade Russische reactie treffen heel Europa.

De uitbreiding

De VS willen Rusland in zijn bewegingsruimte beperken en koste wat het kost verhinderen dat het zijn vroegere sterkte opnieuw bereikt. Daarom proberen de VS zoveel mogelijk delen van het oude Sovjetgebied in de Amerikaanse invloedssfeer te brengen. De NAVO is daar het ideale instrument voor. Op de NAVO-top in Boekarest (april 2008) werden aan Georgië en Oekraïne NAVO-lidmaatschap in het vooruitzicht gesteld.

De oorlog tussen Georgië en Rusland in de zomer van 2008 legde de gevaren van de uitbreidingspolitiek bloot. De NAVO mengt zich in een etnisch wespennest én trapt Rusland op de tenen. Zuid-Ossetië en Abchazië kwamen pas in 1918 bij Georgië, toen dat nog deel van de Sovjetunie was. Ze hadden binnen Georgië een autonoom statuut. Na het uiteenvallen van de Sovjetunie belandden Zuid-Ossetiërs en Abchaziërs plots in de afzonderlijke staat Georgië, dat voor hen tot dan toe een louter administratieve eenheid was. Ze werden er geconfronteerd met een hoog-oplaaiend Georgisch nationalisme en met het feit dat hun autonomie werd afgenomen.

Het Westen koos de kant van de nationalistische regering, die, met het NAVO-lidmaatschap in zicht, niet geneigd is een gematigder politiek te voeren. Rusland staat aan de zijde van de minderheden. Tegelijk staan de twee grootmachten tegenover elkaar, met de toegang tot de olie in de Kaspische Zee als inzet. Georgisch NAVO-lidmaatschap zou het probleem alleen maar verergeren, in plaats van oplossen. Wie er voor pleit om Georgië versneld bij de NAVO te trekken, moet ook een antwoord geven op de vraag of wij met Rusland een gewapend conflict willen uitvechten over Georgië. Want deze 'oplossing'

impliceert de bereidheid hiertoe. Georgisch lidmaatschap betekent de machtsstrijd met Rusland ten top drijven, eventueel zelfs gewapenderhand.

Rusland voelt dat de oude vijand zijn invloedssfeer schendt en reageert woest. De VS, die vooral een potentiële concurrent willen uitschakelen, zijn voorlopig nog niet onder de indruk van de Russische reactie. Maar voor Europa is een goede relatie met Rusland veel belangrijker, het is immers een buurland.

Als landen als Georgië en Oekraïne lid worden van de NAVO, is er geen ruimte meer om in die conflicten een neutrale of bemiddelende rol te spelen. Bovendien is het maar de vraag of de bevolking graag onder de NAVO-paraplu wil komen. De bevolking in Oekraïne is in elk geval zeer verdeeld over het NAVO-lidmaatschap. Een groot deel van de Oekraïners voelt zich meer met Rusland verwant.

Wat willen de V.S. met de NAVO?

De Amerikaanse visie op de NAVO gaat nog verder. De VS willen de NAVO laten evolueren van een Europees-Amerikaanse militaire alliantie naar een wereldwijde, militaire veiligheidsorganisatie. Een soort 'Verenigde Naties van the willing', waarbij de eigenlijke Verenigde Naties gemarginaliseerd worden.

De Verenigde Naties zijn bij Amerikaanse politici niet populair. Velen zouden de VN graag afgeschaft zien of vervangen door iets dat beter de Amerikaanse belangen dient.

Sinds begin 2006 staat de discussie over de partnerschappen met landen uit de Pacific op de politieke agenda van de NAVO. Officieel gaat het om praktische samenwerking met landen die deelnemen aan dezelfde missies.

NAVO-secretaris Generaal De Hoop-Scheffer stelde op de veiligheidsconferentie in München in 2006: "We moeten zorgen dat we de sterkst mogelijke samenwerking hebben met die landen die kunnen en willen helpen onze gemeenschappelijke waarden te verdedigen. Naar mijn mening betekent dit ook nauwere banden aangaan met andere gelijkgezinde naties buiten Europa – naties zoals Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Korea of Japan." Op de NAVO-top in Riga in 2006 werd de boot wat afgehouden: er komt geen Global Partnership Council met alle partners waarmee samengewerkt wordt. Maar de samenwerkingsakkoorden worden gesloten en de partnerships zijn in stille, maar volle ontwikkeling. De VS haalt via de sluipende besluitvorming binnen wat het wenst.

Ivo Daalder, de vroegere adviseur van Clinton vindt er in zijn artikel met de titel 'Global NATO' in Foreign Affairs geen doekjes om. Hij stelt onverbloemd dat deze partnerschappen een eerste stap naar lidmaatschap moeten zijn, net zoals de Partnerships for Peace dat waren voor de Oost-Europese landen. Het feit dat ook Democratische stemmen, zoals Ivo Daalder als vroegere adviseur van Clinton, deze visie verdedigen, maakt duidelijk dat een Democratische president na Bush hierin weinig verschil zal maken.

Toch is deze stap niet vanzelfsprekend. Partnerschappen met Japan en Australië geven de NAVO plots een rol in de Pacific en veranderen ingrijpend onze verhouding met China. Lid worden betekent dat de collectieve verdedigingsgarantie wordt uitgebreid tot landen in de Pacific. Het maakt de NAVO tot een wereldwijde militaire alliantie. Als er een conflict is in de Pacific, wordt Europa daar automatisch bij betrokken. WO I heeft laten zien hoe door militaire ondersteuningsverdragen, een lokaal conflict kan uitgroeien tot een wereldoorlog. In de VS is in militaire kringen regelmatig te horen dat het

volgende grote conflict er een met China zal zijn. Willen we daar persé aan deelnemen?

Wat betekent dit voor landen die géén deel uitmaken van deze militaire alliantie en potentieel als veiligheidsprobleem gedefinieerd worden? Voor hen vormen deze ontwikkelingen een bedreiging waar zij een militair antwoord tegenover zullen trachten te stellen. Het resultaat is een verdere wapenwedloop en militarisering van de internationale betrekkingen. De stelling dat bedreigingen globaal zijn, zou wel eens een self-fulfilling prophecy kunnen worden.

Tot nu toe hebben we één globale collectieve veiligheidsorganisatie, de Verenigde Naties. Veiligheidsproblemen worden besproken in de Veiligheidsraad. De Veiligheidsraad zou een garantie moeten bieden tegen een militarisering van de internationale betrekkingen. In de praktijk worden ze verder uitgehold.

Als de VS en haar bondgenoten wereldwijd een alliantie vormen waarin zij hun oplossing van collectieve veiligheidsproblemen bekrachtigen en waarmee zij die oplossing desnoods eigenmachtig militair vorm geven, dan heeft de Veiligheidsraad nog weinig te betekenen.

Dan is de discussie in de Veiligheidsraad gereduceerd tot een oefening pro forma waarbij een NAVO-besluit of -operatie gelegitimeerd wordt. Als Rusland en China tegenpruttelen, wordt de verleiding wel heel groot om als NAVO alleen op te treden.

In de praktijk wordt de NAVO dan dé wereldwijde collectieve veiligheidsorganisatie met een militaire poot. Maar de belangrijkste politieke tegenstellingen worden buiten de organisatie gelegd.

Wat zal de reactie zijn van die landen die niet behoren tot de 'willing'? Hoe zal het zijn om niet

tot het 'juiste' kamp te behoren? Die landen worden geconfronteerd met een globale militaire alliantie die hen tot veiligheidsprobleem kan bestempelen. Zij gaan zich willen verdedigen. Vermoedelijk resultaat: een verdergaande wapenwedloop en militarisering van de internationale verhoudingen.

4. Als je de NAVO afschaft, wat dan?

De NAVO afschaffen is een probleem oplossen. Er is geen alternatief nodig.

De NAVO bezorgt ons meer problemen dan ze oplost. Wij hebben geen nood aan een machine voor wereldwijde militaire interventies of aan een militaire alliantie die de rest van de wereld bedreigt en zo vooral vijanden en tegenreacties creëert. We kunnen de NAVO als een laatste overblijfsel van de Koude Oorlog beter ontmantelen. De NAVO afschaffen is een veiligheidsprobleem oplossen.

Officieel werd de NAVO zestig jaar geleden opgericht om het grondgebied te beschermen. Haar 'vijand' antwoordde met de oprichting van het Warschaupact, een militaire samenwerking tussen de Sovjetunie en de communistische staten van Oost- en Centraal-Europa. De NAVO en het Warschaupact probeerden elkaar jarenlang in evenwicht te houden. Met de val van het IJzeren Gordijn en het einde van de Koude Oorlog werd het Warschaupact ontbonden. De oorspronkelijke vijand van de NAVO is er niet meer. De NAVO is vandaag het enige Bondgenootschap in haar soort en het kan nu zijn vijand zoeken waar het die wil, er is niets om het nog in evenwicht te houden. Geen ander bondgenootschap zet een rem op haar expansiedrang. Haar bestaan zorgt voor onveiligheid in de internationale verhoudingen.

De NAVO-politiek of die van zijn leden creëert nieuwe vijanden of dreigingen.

De NAVO zorgt toch voor vrede in Europa?

Vaak wordt beweerd dat we dankzij de NAVO al bijna zestig jaar vrede kennen in Europa. Een stelling die door niemand absoluut kan bewezen, noch ontkracht worden. Daartegenover staat dat de politieke en economische integratie van 27 landen in de Europese Unie vele oorzaken van conflicten, alsook de drang om eventuele conflicten met de wapens te beslechten, heeft weggenomen.

Op het grondgebied van de NAVO-leden werd er nauwelijks een regelrechte oorlog gevoerd. Dat is waar. Maar Europa is wel de draaischijf van oorlogen elders in de wereld. Dat bewijzen ook de recente cijfers. Amerikaanse militairen zijn gelegerd op Europese basissen. 54 000 ervan werden in 2003 ingezet in Irak. In 2006 waren twee derden van alle in Europa gelegerde Amerikaanse manschappen betrokken bij missies in Irak of Afghanistan. Het Amerikaanse leger werd ontplooid vanuit Duitsland en Italië. De gevechtsvliegtuigen vertrokken van Britse basissen en van vliegdekschepen in de Middellandse Zee. Zonder Europa was de invasie van Irak on-

mogelijk geweest. En de erop volgende bezetting evenmin.

Irak werd aangevallen omdat het massavernietigingswapens zou hebben gehad, Iran wordt bedreigd omdat het ze zou aanmaken. Ondertussen houdt de NAVO 150 à 240 Amerikaanse atoomwapens paraat in Duitsland, Italië, België, Nederland en Turkije. Volgens het internationaal humanitair recht zijn die wapens net zo onwettig en verboden als waar dan ook. Waarom wordt aan die wapens dan niet geraakt? Dat is een rechtstreeks gevolg van het lidmaatschap van de NAVO. Is een land vandaag lid van de NAVO, dan moet het meedoen aan internationale operaties buiten het eigen grondgebied, waar ook ter wereld, door troepen te sturen, door infrastructuur ter beschikking te stellen of door logistieke steun te bieden. Wat de bevolking daarover denkt, speelt geen rol. De militaire strategie van de NAVO primeert.

Deze ongezonde situatie dreigt alleen maar erger te worden. Ook tijdens de Koude Oorlog heeft de NAVO onze veiligheid niet kunnen garanderen. Nu bepaalde geclassificeerde documenten uit de Koude Oorlogsperiode vrijkomen, wordt het duidelijk dat het decadente machtsspel tussen NAVO en Warschaupact meerdere malen tot een bijna-oorlog heeft geleid. Eerder dan de vrede te garanderen, heeft NAVO ons tot aan de rand van de totale vernietiging gebracht. Dat het zover niet is gekomen, is eerder een gelukkig toeval.

Hebben we een instantie nodig om militair op te treden in conflicten elders of bij humanitaire crisissen?

Neen.

Burgeroorlogen en regionale conflicten veroorzaken immers veel menselijk lijden. Bij het zien van de slachtpartijen onder de burgerbevolking, de vluchtelingenstromen, ... klinkt vaak de roep om 'iets' te doen. Omdat er niets anders de illusie wekt een snelle oplossing te brengen, wordt dan

gepleit voor een militaire humanitaire interventie. Of die militaire interventies wel een oplossing bieden, is een vraag die niet wordt gesteld.

Het instrument 'militaire interventie' is een veel te botte bijl om humanitaire probleemsituaties ten gevolge van gewelddadige conflicten of deze conflicten zelf aan te pakken. Of dit nu onder leiding van de NAVO, de EU of de VN gebeurt, maakt niet zoveel verschil.

Peace-making en het opbouwen van een democratie met militaire middelen is een illusie. Deze politieke doelstellingen vallen met militaire middelen niet te bereiken. Integendeel, de militaire inzet is eerder een obstakel.

Doelstelling: vrede

'Vrede' kan een hele reeks ladingen dekken. In het algemeen onderscheiden we twee betekenissen. Ten eerste, het beëindigen van gewelddadige vormen van conflict. In de tweede betekenis is er pas vrede als er een duurzame oplossing gegeven is aan het onderliggende probleem waaruit het conflict voortkomt. Niemand heeft de illusie met militaire interventies een vrede tot stand te brengen in de tweede, meest fundamentele betekenis. De doelstelling van een militaire interventie is een vrede in de eerste betekenis: het stoppen van een gewelddadige vorm van conflict. De achterliggende idee dat dit ruimte moet scheppen om te werken aan vrede in de meer fundamentele betekenis, blijft. Het conflict moet een politieke oplossing krijgen. De militaire oplossing dient om de mogelijkheid hiertoe te creëren. Maar helpt een militaire interventie om de voorwaarden te scheppen voor een vredesproces of werpt het juist meer obstakels op?

Militaire interventie verscherpt de tegenstellingen in een conflict

Bij een militaire interventie neemt het belang van gewapende groepen in een conflict toe. Ze verscherpt de tegenstellingen en verkleint de ruimte voor een politieke uitweg. Door een militaire interventie worden we zelf een partij in het conflict

en belanden we bij een open oorlog of guerrilla-bestrijding. Op deze manier leidt een interventie misschien wel tot een militaire overwinning, maar polariseert het conflict verder en is een politieke oplossing soms verder af dan tevoren. Als de mogelijkheid tot een daadwerkelijk vredesproces niet voorhanden is, wordt men geconfronteerd met de keuze tussen een militaire aanwezigheid voor jaren tot zelfs tientallen jaren of een hervatting van het conflict na de terugtrekking van de troepen. Het is niet omdat andere middelen geen snelle oplossing kunnen bieden, dat militaire middelen dat wel kunnen. Het idee van een snelle oplossing blijkt vaak een illusie. Een militaire interventie kan snel begonnen worden, maar snel weer weggkomen is een andere kwestie. In Kosovo zitten we na 10 jaar nog en over Afghanistan wordt vaak gezegd dat we er minstens een generatie met troepen gaan moeten blijven.

Het afdwingen van vrede tegen de wil van één of meerdere partijen in het conflict, is een dubieuze affaire. Is dit mogelijk met een militaire interventie? In praktijk wordt de vraag hoe de vrede op te bouwen meestal pas na de militaire interventie gesteld. Als verantwoording roept men dat zware mensenrechtenschendingen een snelle interventie noodzakelijk maken. Maar zijn die noodsituaties niet vaak het resultaat van een veel langzamere escalatie van een conflict dat al veel langer bestaat?

***Militaire, humanitaire interventie:
hoeveel soldaten zijn er nodig?***

Vrede afdwingen door het tussenkomen in een burgeroorlog, is niet zo eenvoudig. Om de vijandelijkheden te stoppen, moet een grondgebied bezet worden en is een grote troepenmacht vereist. Bepalen hoeveel troepen nodig zijn voor een militaire operatie is geen exacte wetenschap. In de militaire literatuur worden wel enkele aanwijzingen gegeven. Omdat de operationele doelstelling bij guerrillabestrijding neerkomt op het controleren van de bevolking, hangt het aan-

tal troepen af van de grootte van de bevolking. Dit vergt meer troepen dan het bevechten van een geregeld leger waar de nadruk vooral ligt op grotere vuurkracht. De VS hebben het aan den lijve ondervonden in Irak: het regime van Saddam Hoessein omverwerpen blijkt eenvoudiger dan het onder controle krijgen van de Iraakse bevolking.

De militaire bezettingen uit het verleden hanteerden een troepenniveau dat varieerde van 2 tot 20 soldaten per duizend inwoners. De Britten hanteerden een troepenniveau van 20 per duizend inwoners in Noord-Ierland. India hanteert in de Punjab een troepenratio van 5,7 per duizend, in Afghanistan zijn er 2,2 soldaten per 1000 inwoners. Deze troepenaantallen dwingen tot een belangrijke conclusie: een militaire interventie die in staat is om een einde te maken aan vijandelijkheden, is in praktijk enkel haalbaar voor kleine landen of gebieden. Voor grote gebieden zijn de troepen niet beschikbaar, is het vereiste troepenniveau onhoudbaar voor langere tijd of levert de bezetting een enorm logistiek probleem.

Met een kleine troepenmacht kan hoogstens een 'safe haven' of een veilig gebied gecreëerd worden waar de burgerbevolking naartoe kan vluchten. Kiezen voor deze optie komt neer op het opzetten van een vluchtelingenkamp beveiligd door militairen. Hoe vanuit deze situatie naar werkelijke vrede moet toegewerkt worden, is een open vraag.

Kongo heeft 55 miljoen inwoners. A rato van 3 soldaten per 1000 inwoners betekent dit 165.000 soldaten. Gezien het terrein zal dit waarschijnlijk aan de lage kant zijn. A rato van 6 betekent het 330.000 soldaten, à rato van 20 betekent het 1.100.000 soldaten. Zelfs als men in rekening brengt dat de problemen zich vooral in het oosten van Kongo stellen en de getallen halveert, blijven dit enorme hoeveelheden troepen die in de praktijk niet beschikbaar zijn. Kongo is slechts

één van de brandhaarden naast verschillende andere. Rekening houdend met de gangbare rotaties, zou een wereldwijde interventiepolitiek om humanitaire redenen ettelijke miljoenen soldaten vergen. Troepen die nu niet beschikbaar zijn. Irak heeft 25 miljoen inwoners en wordt bezet door een troepenmacht variërend tussen 100.000 en 150.000 Amerikaanse soldaten. Dit is een troepenratio van 4 à 6 soldaten per 1000 inwoners. In de praktijk blijkt dit te laag om het land onder controle te krijgen en het Amerikaanse leger heeft moeite om het troepenaantal op niveau te houden.

**Defensie: 1200 miljard dollar,
ontwikkelingshulp: 100 miljard dollar**

Humanitaire problemen oplossen door een beleid te voeren waarbij men in staat is om wereldwijd militair te interveniëren is in praktijk geen zinnvolle beleidsoptie.

Het geld dat nodig is voor de uitbouw van zo'n globale interventiecapaciteit, kan beter besteed worden. De wereldwijde militaire uitgaven bedroegen in 2007, 1200 miljard dollar. Bijna de helft van dit bedrag (546 miljard dollar) werd uitgegeven door de VS. Ter vergelijking: wereldwijd is het bedrag besteed aan ontwikkelingshulp 100 miljard dollar.

Als de uitbouw van een globale interventiecapaciteit inderdaad humanitaire doelstellingen heeft, dan kan met zich afvragen of er hier geen sprake is van een zware misinvestering. Een politiek van humanitaire interventies veralgemenen is van een falende politiek het standaardbeleid maken.

Tot slot

Hoe geloofwaardig zijn 'humanitaire' militaire interventies als diezelfde landen op grote schaal wapens exporteren, direct of indirect, naar landen waar zware mensenrechtenschendingen plaatsvinden?

**Conflictpreventie is mooi,
maar wat als de situatie al
uit de hand gelopen is.**

Snelle oplossingen bestaan niet.

De middelen die aan jarenlange militaire inzet besteed worden, kunnen efficiënter ingezet worden op andere manieren: bemiddelen met een economische impuls als katalysator, structurele hulp om de oorzaken van het conflict aan te pakken, ondersteunen van lokale civiele krachten die de oorlogsdynamiek trachten te doorbreken, aanpakken van de oorlogseconomie ...

Stuk voor stuk zijn dit geen wonderoplossingen. Maar vrede is iets dat maar kan voortkomen uit een politiek proces waarin de lokale bevolking en de lokale politieke krachten tot een alternatief komen voor het uitvechten van hun belangenstrijd. Vrede kan niet van buitenaf opgelegd worden, het moet door lokale krachten bewerkstelligd worden. Van buitenaf kan dit proces wel bevorderd worden door een gunstig economisch klimaat te scheppen (door de oorlogseconomie stop te zetten en door economische alternatieven aan te bieden) en door vredesbevorderende krachten te versterken. Hiermee wordt best niet gewacht tot er werkelijk sprake is van een gewapend conflict, ingrijpen voor het zover komt bespaart veel ellende en kosten.

Hebben we daarbij alternatieve instituties nodig of kan de VN een alternatief bieden? De VN of andere internationale organen kunnen zeker van nut zijn, zolang men het maar niet als alternatieve kanalen ziet om een militaire interventie mee uit te voeren. De VN, de OVSE en andere regionale veiligheidsorganisaties kunnen een forum zijn om politieke problemen uit te praten. Via deze instituties of andere gespecialiseerde organisaties kunnen allerlei ondersteunende civiele instrumenten uitgebouwd worden om tijdig in te grijpen, te bemiddelen, civiele krachten te ondersteunen, humanitaire, technische of economische hulp te geven, ...

5. Kan een sterk EU defensiebeleid een tegengewicht vormen voor de NAVO?

“Europeanen komen van Venus, Amerikanen van Mars”, wordt wel eens gezegd. De Verenigde Staten zijn de grootste militaire macht én ze durven ze gebruiken. Europa zou eerder kiezen voor diplomatie, voor internationale afspraken en regels, voor overleg en samenwerking. Maar Europese landen ondersteunen de Amerikaanse oorlogsmachine. En wat me de militaire ambitie van de Europese Unie? Amerikanen of Europeanen, ze willen wereldwijd kunnen ingrijpen daar waar hun belangen op het spel staan.

De uitbouw van een militair apparaat heeft niets te maken met de behoefte aan een coherent buitenlandbeleid. Wel is het een duidelijke keuze om een nieuwe militaire speler te worden, en een investering in een instrument voor conflictoplossing dat zijn falen bewezen heeft.

De Europese Unie

De institutionele crisis na de afkeuring van het EU-grondwetsontwerp in 2006 en van het Verdrag van Lissabon in 2008 staat de ontwikkeling van een militair Europa blijkbaar niet in de weg. Integendeel, Europa's defensieapparaat staat volop in de steigers. Aanvankelijk stonden de Britten nog enigszins op de rem. Maar de eensgezindheid binnen de EU groeit. Ook de scepsis aan Ameri-

kaanse zijde neemt af, nu duidelijk wordt dat de EU de NAVO alleen maar sterker zal maken.

Een ééngemaakt Europees leger is er niet. Net als in de NAVO stellen de lidstaten onderdelen van hun nationale legers ter beschikking. Sinds begin 2007 zijn de EU-Battle Groups operationeel: multinationale gevechtseenheden van minstens 1500 soldaten. Op elk moment staan twee Battle Groups klaar om binnen de vijf à tien dagen na een beslissing van de Europese Raad ontplooid te worden, waar ook ter wereld. Het inzetten van zo'n Battle Group zou 200 C-130 vluchten, 30 C17-Globemaster vluchten of een dikke helft van een RoRo-schip vergen. Daarin zit op dit ogenblik nog de belangrijkste zwakte: het ontbreekt de EU aan transportcapaciteiten en 'intelligence' (informatievergaringscapaciteit). Om dat probleem op te lossen, wordt gekeken naar hoe NAVO en EU uit dezelfde voorraad materiaal kunnen putten.

In 1999, op de EU-top in Helsinki, werd daarnaast de ambitie gekoesterd om een 'European Rapid Reaction Force' op te zetten, een interventiemacht van 60.000 man sterk, voor missies tot een jaar en langer. De Rapid Reaction Force werd nooit operationeel, maar de ambitie leeft nog steeds.

Maar of het nu om een NAVO-operatie gaat of een EU-operatie, op de grond gaat het steeds om dezelfde troepen.

Voorlopig ligt Groot-Brittannië nog dwars wat een eigen Europees hoofdkwartier betreft. Sommige lidstaten stellen een hoofdkwartier ter beschikking: Frankrijk voor de Tsjaad-operatie (Mont Valérien) en Duitsland voor EUFOR Congo (Potsdam). Maar als onder EU-vlag wordt opgetreden, kan de EU terugvallen op de NAVO-infrastructuur en commandocentra.

Waar moet die militaire macht voor dienen?

Met de jaren breidde het scala aan taken dat de EU voor zichzelf weggelegd zag, gevoelig uit. Aanvankelijk werd de rol van de militaire EU vastgelegd onder de 'Petersbergtaken': militaire interventie voor humanitaire opdrachten, vredeshandhaving en conflictbeheersing. Sowieso zijn dat in de praktijk al erg rekbare begrippen. Daar is intussen onder andere 'bijstand op militair gebied' aan toegevoegd. De militaire EU kan voorbeeld ook een rol spelen in de strijd tegen het terrorisme, ook door middel van steun aan derde landen om het terrorisme op hun grondgebied te bestrijden. Oorlog tegen terrorisme dreigt een vrijbrief te worden om onder EU-vlag militair in te grijpen, ter "bescherming van haar waarden, fundamentele belangen, veiligheid, onafhankelijkheid en integriteit."

Daarbij wordt ruimte gelaten voor militair optreden zonder VN-mandaat, zolang het maar 'in de geest' van het VN-handvest is.

Staten sturen geen soldaten om louter humanitaire redenen. Alle retoriek ten spijt, is dat in de EU niet anders. De interventie in Tsjaad is daar een goed voorbeeld van. In september 2007 besloot de EU soldaten te sturen naar Tsjaad, met 3700 soldaten de grootste EU-operatie tot dan toe. De missie kwam er op initiatief van Frankrijk, dat ook het commando neemt en het leeuwendeel van de soldaten levert. Officieel moesten de EU-militairen de vluchtelingen tegen geweld beschermen. Maar van begin af was duidelijk dat Frankrijk in Tsjaad strategische belangen te ver-

dedigen heeft. De Franse Afrika-politiek is erop gericht de Franse strategische en economische belangen te beschermen en dit door het aan de macht brengen en houden van bevriende dictators, zoals de Tsjaadse president Déby. Frankrijk kwam meermaals actief tussen om het regime tegen rebellen te beschermen. Op die manier is een interventie onder EU-vlag de voortzetting van een neokoloniaal beleid van één van haar lidstaten.

Verhoging van de defensiebudgetten

Europa wil een militaire macht worden, dus moet er meer geld naar wapens. Mobiele, snel inzetbare interventiekrachten hebben heel ander materiaal nodig dan een leger dat alleen het grondgebied beschermt tegen een externe vijand. In het intussen afgewezen ontwerp voor een EU-grondwet stond: "De lidstaten verbinden zich ertoe hun militaire vermogens geleidelijk te verbeteren."

Meer geld, maar dat geld moet ook beter besteed worden. Daarvoor werd in 2004 het "Europees Bureau voor bewapening, onderzoek en militaire vermogens", kortweg EDA, Europees Defensieagentschap, opgericht. Het EDA brengt de militaire behoeften in kaart, stroomlijnt de aankopen van de individuele landen en stimuleert technologisch onderzoek in de sector – lees: mee financieren. Een militair Europa kan immers niet zonder een eigen defensie-industrie. Met het EDA krijgt de Europese wapensector een flinke duw in de rug in de concurrentiestrijd met de Amerikaanse.

De lidstaten zitten allerm minst op dezelfde golflengte wat de uitbouw van de militaire EU betreft. Daarom laat het beleid alle ruimte aan landen voor wie het wat sneller mag. Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Nederland, Spanje en België zitten bijvoorbeeld samen in de "Organisation for Joint Armament Co-operation", dat, complementair aan het Europese Defensieagentschap, gezamenlijke bewapeningsprogramma's aanmoedigt.

De EU vs de V.S.

Een sterker Europa – met een eigen militaire arm – zal een tegengewicht zijn tegenover de militaire ambities van de VS, horen we wel eens. Maar anders dan vaak wordt gedacht, zien de Amerikaanse beleidsmakers een Europese interventiemacht graag komen. Het militaire Europa zoals dat in de steigers staat, is voor de VS geen tegenmacht maar een militaire partner waarmee ze de kosten en lasten van interventies over heel de wereld wil delen. Niet toevallig loopt de ontwikkeling van het militaire Europa parallel aan de hervorming van de NAVO: men kijkt er nauwlettend op toe dat de opbouw van militaire capaciteiten en structuren elkaar versterken, dat het hoogtechnologische legertuig compatibel is. Daarnaast wordt gewerkt aan gedeelde pools van helikopters en transportvliegtuigen. [EU-top 10/11]“Laat er geen misverstand over bestaan. Het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid is niet gericht tegen het Amerikaanse overwicht in de wereld. Omdat we in de meeste vraagstukken op dezelfde golflengte zitten kan een nieuwe NAVO de westerse invloed zelfs nog versterken. Een Europese Defensiemacht is niet de doodgraver, maar de basis voor een nieuw atlantisme.” aldus voormalig premier Verhofstadt.

Naast de VS beschikt geen enkel land over de logistieke capaciteiten om op zijn eentje aan de andere kant van de wereld op grote schaal militair te interveniëren. Alle grootschalige militaire interventies van Europese landen buiten Europa zijn enkel mogelijk geweest met de logistieke steun van de VS.

Met andere woorden, wie een interventiemacht wil uitbouwen als tegenmacht voor de Amerikaanse hegemonie, moet enorme bedragen investeren in militaire logistieke capaciteiten en dan nog zal het jaren duren voor deze capaciteiten er zijn.

6. De NAVO, wat heeft

Het Belgische veiligheidsbeleid wordt in grote mate bepaald door het Belgische lidmaatschap van de NAVO. Kernwapens in België, Belgische militairen in Afghanistan, Amerikaanse militaire transporten door België, Belgische militairen samen met Israëlische in dezelfde militaire oefening, ... het zijn allemaal gevolgen van ons NAVO-lidmaatschap. Ons NAVO-lidmaatschap laat nauwelijks ruimte voor een niet-militair veiligheidsbeleid. Wie fundamentele veranderingen wil, loopt altijd weer tegen de NAVO aan.

Hoe zit het met de NAVO-kernwapens in België?

België heeft in het kader van de NAVO afspraken met de VS over de aanwezigheid van kernwapens op Belgisch grondgebied, over de training van Belgische piloten in het gebruik van kernwapens en over het onderhoud van de kernwapens. In België liggen B-61 kernbommen op de luchtmachtbasis van Kleine Brogel, vermoedelijk 20. De B61 is een zeer moderne nucleaire vliegtuigbom met vier flexibel instelbare explosieniveaus tussen de 0,3 en de 170 kiloton. Eén enkele B61 heeft een potentiële vernietigingskracht van 14 keer de atoombom op Hiroshima.

België ermee te maken?

De kernbommen liggen opgeslagen in 11 ondergrondse WS3-bunkers (Weapons Storage & Security System). Deze bunkers bevinden zich onder de gewelfvormige hangars van de F16's. Elke WS3-bunker kan 4 kernbommen huisvesten, wat theoretisch een totale capaciteit van 44 kernbommen oplevert.

De kernwapens staan onder toezicht van 110 Amerikaanse soldaten van het 52ste MUNSS (Munition Support Squadron), maar het zijn Belgische piloten die met hun Belgische F16-toestellen opgeleid worden om in oorlogstijd deze nucleaire massavernietigingswapens af te gooien.

Solidariteit?

Volgens de NAVO zorgt de aanwezigheid van Amerikaanse kernwapens in Europa voor een essentiële politieke en militaire band tussen de Europese en Noord-Amerikaanse NAVO-leden en voor een gezamenlijk dragen van de lasten en de risico's.

Van de 26 NAVO-lidstaten zijn er echter slechts vijf met Amerikaanse kernwapens op hun grondgebied. Elke kernbom vormt een bedreiging voor de Europese veiligheid en ondermijnt internationale inspanningen voor nucleaire ontwapening. Elke bom is een potentieel doelwit van terreuracties en brengt een onaanvaardbaar risico op ongevallen met zich mee.

Dankzij de aanhoudende acties van de Bomspotters keurden in 2005 de Belgische Kamer en Senaat, als eerste parlementaire orgaan binnen de NAVO-landen, een resolutie goed waarin de terugtrekking wordt gevraagd van de Amerikaanse kernwapens op ons grondgebied. Tot vandaag heeft onze regering geen enkele stap ondernomen om deze resolutie uit te voeren. Dat een verwijdering van Amerikaanse kernwapens mogelijk is, bewezen Canada en Denemarken (Groenland). Recenter stuurde ook Griekenland (2001) de Amerikaanse atoomwapens terug naar afzender.

Aan welke NAVO-interventies neemt België deel?

Afghanistan

Zou België troepen hebben in Afghanistan als het geen lid was van de NAVO? Het valt te betwijfelen. Als lid van de NAVO schrijven we ons mee in in een wereldwijde, militaire interventiepolitiek. In oktober 2001 begonnen de VS en Groot-Brittannië met bombardementen op Afghanistan. De Taliban werden van de macht verjaagd. Maar daarmee was de klus niet geklaard. In 2003 werd de hulp van de NAVO ingeroepen. Die nam het commando van de internationale troepen over onder de naam ISAF (International Security

Assistance Force) . Daarnaast blijven VS-troepen onder eigen bevel actief.

Met de bewaking van de luchthaven van Kaboel namen de Belgen aanvankelijk een relatief veilige rol op zich. Dat is intussen veranderd. De druk op lidstaten om meer troepen te sturen werd voortdurend opgevoerd. Minister De Crem wil ons land opnieuw als betrouwbare NAVO-partner op de kaart zetten. Op 1 september 2008 stuurde ons land 120 extra manschappen en 4 F-16's naar het woelige Zuidoosten van het land.

Ons land stapt mee in een uitzichtloos militair avontuur. Zeven jaar na de eerste bommen is er geen enkele vooruitgang. Schrijnend is het gebrek aan publiek debat en parlementaire controle. De Crem gaat bewust elk debat uit de weg. De Belgische F-16-missie zou aanvankelijk vier maanden duren. Nog voor ze vertrokken waren, was dat al verlengd tot een half jaar. In oktober 2008 werd dat uitgebreid tot bijna een jaar. De westerse troepen krijgen de opstand niet onder controle, en om slachtoffers in eigen rangen te vermijden, vallen ze steeds meer terug op luchtbombardementen. Daarbij vallen onvermijdelijk burgerslachtoffers.

De Belgische bijdrage aan de door de NAVO geleide ISAF-troepenmacht in Afghanistan kost in 2009 zo'n 42,336 miljoen euro. Van een uitstap-scenario is nergens sprake.

België levert ook haar bijdrage aan de NATO Response Force, de snelle reactiemacht van de NAVO. De NRF werkt met een rotatieschema: elke zes maanden stellen lidstaten andere eenheden en materiaal ter beschikking. Die staan dan standby om in NAVO-kader op te treden en draaien in gezamenlijke oefeningen mee. Tegelijk wordt geïnvesteerd in technologie, infrastructuur, communicatie,... allemaal met het oog op militaire samenwerking in NAVO-verband. In 2009 stelt België onder andere zes F-16's, een fregat en een mijnenveger ter beschikking, plus tussen de 250 (eerste semester) en 435 manschappen (tweede semester).

Kosovo

Al sinds 1999 nemen Belgische militairen deel aan KFOR, de NAVO-operatie in Kosovo – momenteel een 200-tal. In totaal zijn in Kosovo meer dan 15.000 soldaten onder NAVO-commando actief. Ze moeten er instaan voor stabiliteit en veiligheid. Ook na de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo is een duurzame oplossing nog ver af. De economie ligt in duigen, van een multi-etnische staat is geen sprake: de Servische minderheden in Kosovo leven in een onzekere situatie. Het is maar de vraag of de militaire aanwezigheid een duurzame oplossing dichterbij brengt. Volgens Amnesty International werkt de internationale aanwezigheid de seksindustrie en mensenhandel in de hand.

Wat zijn de bilaterale militaire akkoorden?

Ook wanneer ons land niet akkoord gaat met een militair ingrijpen of een oorlog, kan het er door zijn NAVO-lidmaatschap toch bij betrokken geraken. De laatste oorlog in Irak is daar een goed voorbeeld van.

De NAVO heeft geen eigen leger. Het zijn de lidstaten die hun legers toewijzen aan de NAVO en ze onder een NAVO-bevelhebber plaatsen. Daarnaast heb je de nationale legers. Hiervan kan een deel op het grondgebied van een andere NAVO-lidstaat gelegerd zijn. Binnen de NAVO worden afspraken gemaakt over de gezamenlijke strategie, over de benodigde troepen en hun materiaal. Deze afspraken zijn juridisch niet bindend. De lidstaten zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van de afspraken en sluiten daarvoor onderling bilaterale militaire akkoorden af. Vaak zijn dit raamakkoorden en worden er nog een hele reeks technische overeenkomsten gesloten voor de eigenlijke uitvoering.

Enkele voorbeelden: binnen de NAVO wordt de nucleaire strategie afgesproken en hoeveel

kernwapens daarvoor nodig zijn. Voor de feitelijke plaatsing wordt een bilateraal akkoord afgesloten tussen de VS en het gastland dat de onderlinge verantwoordelijkheden regelt. Idem voor de stationering van Amerikaanse troepen in Duitsland. Met Duitsland wordt een akkoord over deze stationering in al zijn aspecten afgesloten. Met België wordt een akkoord gesloten over de zogenaamde 'communicatielijnen' of de regelingen voor doorvoer en bevoorrading over het Belgische grondgebied van deze troepen.

België heeft zo een hele reeks akkoorden met de VS en andere landen afgesloten. De inhoud is geheim.

Misbruik

Deze akkoorden maken het militaire functioneren van de NAVO mogelijk. Ze zijn afgesloten met het oog op de uitvoering van de afspraken in NAVO-verband. Maar op zich kunnen de akkoorden ook gebruikt worden voor militaire avonturen die niets met de NAVO te maken hebben. En dit gebeurde tijdens de laatste oorlog in Irak. De VS gebruikten de in het kader van de NAVO aangeboden voorzieningen voor eigen doeleinden.

In hun militaire strategie gebruiken de VS de stationering van Amerikaanse troepen in Europa vaak op een manier die niet overeenkomt met de NAVO-strategie. De Amerikaanse troepen in Europa dienen als vooruitgeschoven post voor interventies in het Midden-Oosten en Afrika, zonder dat de gastlanden daarbij veel in de pap te brokken hebben.

Logistieke draaischijf voor oorlog

De laatste oorlog in Irak leverde daarvan het meest frappante voorbeeld. Officieel was de Belgische regering tegen de oorlog in Irak. Net als de Duitse regering, vond ze die in strijd met het internationale recht. In de praktijk werden meer dan 20.000 Amerikaanse soldaten vanuit Duitsland naar de Golfregio gevlogen en werd

hun materieel naar Antwerpen en Rotterdam gebracht voor verscheping. België diende als logistieke draaischijf voor de oorlog.

Zonder deze medewerking zou de oorlog onmogelijk of veel moeilijker geweest zijn. Door haar medewerking schond België zijn verplichtingen onder de Haagse Conventie over neutrale staten en onder het VN-Handvest. De Belgische regering stelde dat ze deze militaire akkoorden moest naleven, desnoods tegen het internationale oorlogsrecht en het VN-Handvest in. Dat valt echter te betwijfelen. Lezing van het uitgelekte bilaterale akkoord maakt duidelijk dat België het recht voorbehoudt om de uitvoering op te schorten wanneer het in strijd is met het eigen nationale belang. Los van deze juridische discussie toonde de Irak-oorlog aan dat het Belgische NAVO-lidmaatschap een betrokkenheid kan betekenen bij unilaterale Amerikaanse militaire avonturen.

En de kernwapens?

Dit misbruik van het NAVO-kader door de VS kan in theorie nog ergere vormen aannemen. Want ook de Amerikaanse kernwapens in Europa hebben een andere functie in de Amerikaanse militaire strategie dan in die van de NAVO. De VS voorzien een mogelijke rol voor deze kernwapens in het Midden-Oosten. Dit betekent niet dat ze plots ingezet kunnen worden van op Belgisch grondgebied zonder inspraak van de Belgische regering, maar wel dat de VS ze op elk moment naar het Midden-Oosten kunnen overbrengen voor gebruik ter plaatse door haar eigen troepen. Ook hier speelt de stationering van kernwapens de rol van vooruitgeschoven post van het Amerikaanse leger, net zoals bij de conventionele troepen.

7. Wat is NATO GAME OVER?

NATO GAME OVER is een campagne van Vredesactie.

Vredesactie voerde tien jaar lang de campagne Bomspotting, we lanceerden 'Mc Military, stop de globalisering van oorlog' tegen de militaire interventiepolitiek, we riskeerden lijf en leden met de acties van de Trainstoppers,... We hebben veel bereikt. Het Belgische parlement keurde als eerste parlementaire orgaan binnen de NAVO een resolutie goed die de kernwapens weg wil. Honderden mensen volgden een training geweldloze actie als voorbereiding om deel te nemen aan de campagnes. Duizenden mensen namen deel aan acties van burgerlijke ongehoorzaamheid.

Maar de harde feiten blijven ongewijzigd. De NAVO-kernwapens liggen er nog steeds. De militaire interventiepolitiek wordt verder uitgebouwd. Welke analyses we ook maken, we botsen steeds opnieuw tegen de NAVO aan. Het Belgische veiligheidsbeleid wordt voor het grootste deel bepaald door het Belgische lidmaatschap van de NAVO. Door een halt toe te roepen aan de NAVO, stappen we het hart van onze militaire veiligheid binnen.

De eerste ronde

Vredesactie is een kleine organisatie met een relatief marginale stem in de traditionele, demo-

cratische besluitvormingsprocessen. Via onze campagnes tonen we hoe we als groep toch een stem kunnen veroveren in het debat. Als we genegeerd worden via de traditionele middelen, eisen we een stem op via confronterende acties, in alle openheid en op een geweldloze manier.

Op 22 maart 2008 startte de eerste internationale **NATO GAME OVER**. De geweldloze actie van burgerlijke ongehoorzaamheid aan het hoofdkwartier van de NAVO in Brussel was over de hele wereld een hoofdpunt op de nieuwszenders. Bijna duizend mensen uit zeventien Europese landen namen deel. Meer dan 50 schrijvers en vertalers publiceerden een opiniestuk en op 22 maart organiseerden ze een literaire wandeling rond het NAVO-hoofdkwartier. Twaalf regionale groepen werkten een half jaar keihard om te mobiliseren, infoavonden en benefieten te organiseren, bussen in te leggen, mensen te overtuigen, zich voor te bereiden op de taak van persspreker of politiespreker, ... Duizenden flyers, inhoudelijke brochures en krantjes werden verspreid, badges gemaakt, stickers, T-shirts, ... Honderden mensen volgden een training in geweldloze actie als voorbereiding op de actiedag.

En het werkte: er was een groot contrast tussen de geweldloze houding van de vredesactivisten en de agressieve houding van de ordediensten.

Meer dan 500 mensen werden aangehouden. Desondanks konden de ordediensten niet verhinderen dat vijftig vredesactivisten het militaire terrein van de NAVO opstapten om het te sluiten.

Actiegroepen uit heel Europa namen deel aan de campagne en gaven het signaal dat de kernwapens moeten verdwijnen. Italianen, Spanjaarden en Duitsers maakten duidelijk dat ze geen nieuwe militaire basissen of infrastructuur willen en nog minder dat deze gebruikt worden voor wereldwijde oorlogsvoering. Tsjechische vredesactivisten stelden dat een raketterschild ook met NAVO-verpakking onverteerbaar blijft. Kroaten, Macedoniërs, Finnen en Zweden zijn niet opgezet met een NAVO-lidmaatschap of met een nauwere militaire samenwerking met de NAVO. Ook vanuit Nederland, Groot-Brittannië en Frankrijk zegden mensen 'neen' tegen de oorlogspolitiek.

De tweede ronde

Anno 2009 gaan we over naar de tweede ronde. Op 4 april 2009 viert de NAVO haar zestigste verjaardag en dat zullen we geweten hebben. Staatshoofden en regeringsleiders komen samen op een grote NAVO-top in Straatsburg. Van 1 tot 5 april 2009 organiseert de Europese vredesbeweging er een internationaal actiekamp en een NAVO-Tegentop. Maar eerst is er op 21 maart 2009 de BELGISCHE **NATO GAME OVER**. Onze regering plaatst op geen enkel moment vraagtekens bij de gevolgen van het Belgische lidmaatschap van de NAVO. Van een stevige debatcultuur rond nut of onnut van een militair bondgenootschap, militaire interventie of een democratische controle op de standpunten die ministers vertolken binnen de NAVO, is geen sprake. Het hoofdkwartier van de NAVO ligt in België. De beslissing van onze regering om een trouwe NAVO-bondgenoot te zijn, wordt in België genomen. Vlak voor de nieuwe NAVO-top in Straatsburg, vlak voor de zestigste verjaardag van de NAVO, sluiten we het

NAVO-hoofdkwartier in Brussel. De BELGISCHE **NATO GAME OVER** is een appèl aan de Belgische regering om op de NAVO-top in Straatsburg te pleiten tegen een raketterschild en voor het sluiten van Amerikaanse militaire basissen in Europa. We eisen de terugtrekking van de NAVO-soldaten uit Afghanistan en de onmiddellijke verwijdering van de illegale kernwapens uit ons land.

NATO GAME OVER is een actie van burgerlijke ongehoorzaamheid. We betreden geweldloos het terrein van de NAVO en verzegelen poorten, ramen en deuren. We begaan een wetsovertreding om een groter misdrijf te stoppen. We worden daarin gesteund door het internationaal recht. Wil je liever niet op het militaire terrein? Ook dan kun je deelnemen door mee te stappen in een protestactie rond de NAVO-basis.

Ook de schrijvers laten zich niet ongemoeid. Zij nemen samen met Vredesactie het initiatief tot 'Overigens ben ik van mening dat de NAVO afgeschaft moet worden'. Hun inspiratiebron is een beroemde uitspraak van de Romein Cato de Oudere: "Overigens ben ik van mening dat Carthago verwoest moet worden." Jaar en dag herhaalde hij die ene zin. Dat had uiteindelijk het gewenste effect.

De zin van de schrijvers is radicaal vredelievend en levensnoodzakelijk. Deelnemende schrijvers vermelden hem bij elk publiek optreden, ze plaatsen het logo op hun website, ze schrijven hun wedervaren op een weblog, ... Op www.overigens.be kan u het verloop van de actie volgen.

Vredesactie is een pluralistische vredesbeweging die radicaal pleit voor een maatschappij waarin conflicten worden opgelost zonder geweld of het dreigen ermee. Onze aanpak, een degelijke dossierkennis gekoppeld aan concrete geweldloze actie, werkt.

Dankzij de campagne Bomspotting was de Belgische Senaat het eerste parlementaire orgaan binnen de NAVO-landen dat de terugtrekking vraagt van de VS- kernwapens. Dankzij onze acties tegen de wapenindustrie, kan de wapenlobby niet ongestoord haar gang gaan. Door de acties van de trainstoppers ontdekte België dat het meewerkt aan de Amerikaanse oorlogsvoering. Door onze trainingen geweldloze actie leren honderden mensen hoe ze op een geweldloze, directe manier kunnen ingrijpen.

VREDESACTIE

Vredesactie, Patriottenstraat 27, 2600 Berchem
03 281 68 39 // www.vredesactie.be // info@vredesactie.be